*** بێباوەڕەكان و كوشتنی كچان و زیندەبەچاڵكردنیان** :

بێباوەڕەكان هەڵوێستیان بەرامبەر بە لە دایك بوونی كچان تەنها ئەوە نەبوو كە ڕوومەتیان **ڕەش** هەڵبگەڕێت لە غەمباری و شەرمەزاریدا كاتێك كە دەیانبیست خێزانەكانیان كچیان بووە ! نەخێر بەوەشەوە نەدەوەستان بەڵكو دوای لە دایك بوونیان زیندەبەچاڵیان دەكردن و دەیانكوشتن !

١ ـ خوای گەورە ئەم ڕاستییەمان بۆ ڕوون دەكاتەوە و لە قورئاندا فەرموویەتی : ﴿وَكَذَلِكَ زَيَّنَ لِكَثِيرٍ مِّنَ الْمُشْرِكِينَ قَتْلَ أَوْلَادِهِمْ شُرَكَاؤُهُمْ﴾ [الأنعام : ١٣٧] .

واتە : شەیتانەكانی مرۆڤ و جنۆكە كوشتنی منداڵە كچەكانیان دەڕازاندەوە بۆ زۆربەی موشریك و هاوەڵبڕیار دەرەكان .

قال ابن كثير : (زين الشياطين لهؤلاء ... وأد البنات خشيةَ العار .. قال مجاهد شركاؤهم شياطينهم يأمرونهم : أنْ يئدوا أولادهم خشية العيلة ، وقال السدي أمرتهم الشياطين أن يقتلوا البنات ...

وهذا كقوله تعالى : ﴿وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِالْأُنْثَى ظَلَّ وَجْهُهُ **مُسْوَدًّا** وَهُوَ كَظِيمٌ (٥٨) يَتَوَارَى مِنَ الْقَوْمِ مِنْ سُوءِ مَا بُشِّرَ بِهِ ...﴾ الآية ، وكقوله : ﴿أَلَكُمُ الذَّكَرُ وَلَهُ الْأُنْثَى (٢١) تِلْكَ إِذًا قِسْمَةٌ ضِيزَى﴾) .

واتە : شەیتانەكانی مرۆڤ و جنۆكە كوشتنی منداڵە كچەكانیان دەڕازاندەوە بۆ زۆربەی هاوەڵبڕیار دەرەكان لە ترسی نەنگی و عەیبە و شەرمەزاریدا ... و زیندەبەچاڵیانیان دەكرد لە ترسی فقیری و هەژاریدا ..

قال ابن منظور : (قال المفسرون : كان الرجل من الجاهلية إذا ولدت له بنت دفنها حين تضعها والدتها حية مخافة العار والحاجة ...)[٢].

واتە : پیاوانی سەردەمی جاهلیيەت و نەفامی ئەگەر خێزانەكانیان كچی ببوایە ئەوا زیندەبەچاڵیان دەكرد ، لە ترسی شەرمەزاری و بێدارایدا ...

چونكە ئەوان باوەڕیان وابوو كەوا كچ مایەی شەرمەزارییە بۆ باوك و دایك و پارە دەرناكات و بەرهەمی مادی نییە ! بۆیە كچانیان بە ئەرك دەژمارد بە سەر باوكانی دڵ ڕەق و كەودەڵ و گەمژەوە ! ! !

٢ ـ هەروەها خوای پەروەردگار فەرموویەتی :

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعْنَكَ عَلَى أَنْ لَا يُشْرِكْنَ بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا يَسْرِقْنَ وَلَا يَزْنِينَ وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَادَهُنَّ ...﴾ [سورة الممتحنة : ١٢] .

واتە : ئەی پێغەمبەر ئەگەر ئافرەتان هاتن پەیمانت پێبدەن لە سەر ئەوەی كە بە هیچ شێوەیەك هاوەڵ و شەریك بۆ خوا بڕیار نەدەن و دزی نەكەن و زینا نەكەن و منداڵەكانیان نەكوژن ...

---

[٢] لسان العرب : (٣ / ٤٤٢) .

قال الـمباركفوري : (" ﴿وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَادَهُنَّ﴾ " هو ما كانت تفعله الـجاهلية من وأد البنات أي دفنهن أحياء لخوف العار والفقر)[٣].

واتـه : مەبەسـت بـە ﴿منداڵـەكانیان نـەكوژن﴾ ئەوەیـە كـە خـەڵكانی سـەردەمی جاهلییـەت و نەفامی دەیانكرد لە زیندەبەچاڵكردنی كچان لە ترسی عەیبە و هەژاری .

٣ ـ هەروەها خوای پەروەردگار فەرموویەتی : ﴿وَإِذَا الْمَوْءُودَةُ سُئِلَتْ (٨) بِأَيِّ ذَنبٍ قُتِلَتْ﴾ [سورة التكوير : ٨ ـ ٩] .

واته : ئەگەر پرسیار كرا لە زیندەبەچاڵ كراو : ئایا بەرامبەر بە چ تاوانێك كوژراوە ؟!

قال ابن منظور : (الـموؤودة : الـمدفونة حيةً)[٤].

وقال الشوكانـي : (ومعنى سؤالِت أن توجيه السؤال إليها لإظهار كمال الغيظ على قاتلها حتـى كان لا يستحق أنْ يخاطب ويسأل عن ذلك ، وفيه تبكيت لقاتلها وتوبيخ له شديد ، قال الـحسن : أراد الله أنْ يوبخ قاتلها لأنـها قُتِلَت بغير ذنب) .

واتــه : پرســیاری لێـدەكرێت مانــای ئەوەیــە : ڕووبــەڕوو كردنــەوەی پرســیار بــۆ ئــەو زیندەبەچـاڵكراوە مەبەسـت پـێی دەرخسـتی ڕق و قـینی خوایـە بەرامەبـەر بـەو كەسـەی كـەوا كوشتویەتی ، چونكە ئەو كەسە كە ئەو كردارەی ئەنجام داوە شایستەی ئەوە نیـیە خـوا قسـەی لـە گەڵا بكـات و پرسـیاری ئـەو تاوانـەی لێبكـات ، وە ئەمـەش دەم كـوت كردنـەوە و سەرزنشـتییەكی توندی تێدایە بۆ بكوژ و زیندەبەچاڵكاری ئەو كچە بێ تاوانە ...

حەسەنی بەصری فەرموویەتی : خوای گـەورە مەبەسـتی ئەوەیـە بكـوژی ئـەو كچـە سەرزنشـت بكات چونكە بە بێ تاوان كوژراوە .

وقال ابن الـجوزي : (قال اللغويون : الـموؤودة البنت تدفن وهي حية ، وكان هذا من فعل الـجاهلية ...

قال الزجاج ومعنى سؤالـها تبكيت قاتليها في القيامة لأن جوابـها قُتِلَت بغير ذنب ...)[٥].

واته : زیندەبەچاڵ كردنی كچ ڕەفتاری جاهلییەت و نەفامێتییە ...

وعن الـمغيرة بن شعبة (رضي الله عنه) قال : ((إن رسول الله (ﷺ) كان ينهى عن وأد البنات))[٦].

واته : پێغەمبەری خوا (ﷺ) زیندەبەچاڵ كردنی كچانی قەدەغە و حەرام كردووە .

---

[٣] تـحفة الأحوذي بشرح جامع الترمذي : (٩ / ١٤٤) .

[٤] لسان العرب : (٥ / ٣٨٥) .

[٥] زاد الـمسير فـي علم التفسير لابن الـجوزي : (٩ / ٤٠) .

[٦] صحيح الأدب الـمفرد رقم : (٢٧٩) .